

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

EL

ECB-PUBLIC

ΑΝΕΠΙΣΗΜΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

ΓΝΩΜΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

της 29ης Ιουλίου 2021

σχετικά με τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων
(CON/2021/25)

Εισαγωγή και νομική βάση

Στις 22 Ιουλίου 2021 η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) έλαβε αίτημα του ελληνικού Υπουργείου Οικονομικών για τη διατύπωση γνώμης αναφορικά με σχέδιο ορισμένων τροποποιήσεων του άρθρου 27 του ελληνικού Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (ν. 4172/2013)¹ που αφορούν τη μεταφορά ζημιών και τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις που προκύπτουν από χρεωστικές διαφορές (εφεξής το «σχέδιο τροποποιήσεων»).

Η γνωμοδοτική αρμοδιότητα της ΕΚΤ βασίζεται στα άρθρα 127 παράγραφος 4 και 282 παράγραφος 5 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στο άρθρο 2 παράγραφος 1 έκτη περίπτωση της απόφασης 98/415/ΕΚ του Συμβουλίου², δεδομένου ότι το σχέδιο τροποποιήσεων αφορά κανόνες που εφαρμόζονται σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, στο μέτρο που επηρεάζουν σημαντικά τη σταθερότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και αγορών, καθώς και τα καθήκοντα που ανατίθενται στην ΕΚΤ κατά το άρθρο 127 παράγραφος 6 και το άρθρο 128 της Συνθήκης. Η παρούσα γνώμη εκδόθηκε από το διοικητικό συμβούλιο, σύμφωνα με το άρθρο 17.5 πρώτη πρόταση του εσωτερικού κανονισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

1. Σκοπό του σχεδίου τροποποιήσεων

- 1.1 Όπως εξηγείται στην επιστολή διαβούλευσης, το σχέδιο τροποποιήσεων αποσκοπεί στην άρση τυχόν φορολογικών εμποδίων στο πλαίσιο πιθανής επιτάχυνσης των σχεδίων για μείωση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (ΜΕΑ) των ελληνικών τραπεζών και στη διευκόλυνση της συμμετοχής τους στο ελληνικό Σχέδιο Προστασίας Περιουσιακών Στοιχείων με την ονομασία «Ηρακλής» (Hellenic Asset Protection Scheme – HAPS II), η παράταση του οποίου εγκρίθηκε πρόσφατα. Το σχέδιο τροποποιήσεων θεωρείται αναγκαίο και για την εξομάλυνση τυχόν επιπτώσεων της απομόχλευσης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος.
- 1.2 Ο ελληνικός Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος επιτρέπει σήμερα στα πιστωτικά ιδρύματα να εκπίπτουν από το ακαθάριστο εισόδημά τους και, ως εκ τούτου, να αποσβένουν:

¹ ΦΕΚ Α' 167.

² Απόφαση 98/415/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Ιουνίου 1998, σχετικά με τη διαβούλευση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας με τις εθνικές αρχές για τα σχέδια νομοθετικών διατάξεων (ΕΕ L 189 της 3.7.1998, σ. 42).

- i) τη χρεωστική διαφορά³ που προκύπτει από την ανταλλαγή ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου ή εταιρικών ομολόγων με εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου κατ' εφαρμογή προγράμματος συμμετοχής στην αναδιάρθρωση του κρατικού χρέους. Η διαφορά αυτή μπορεί να εκπίπτει από τα ακαθάριστα έσοδα σε τριάντα ισόποσες ετήσιες δόσεις, αρχής γενόμενης από τη χρήση μέσα στην οποία πραγματοποιείται η ανταλλαγή των τίτλων· και
- ii) τη χρεωστική διαφορά⁴ λόγω πιστωτικού κινδύνου, η οποία προκύπτει α) από διαγραφή ή συμφωνία ρύθμισης χρεών⁵ ή β) από τη μεταβίβαση δανείων, δηλαδή την πώληση ή τιτλοποίησή τους⁶, ή τη μεταβίβασή τους σε χρηματοδοτικό ή πιστωτικό ίδρυμα ή σε άλλη εταιρεία ή νομική οντότητα, εφόσον τη διαχειρίσής τους πραγματοποιεί πιστωτικό ίδρυμα κατά τις διατάξεις του ν. 4261/2014 (ΦΕΚ Α` 107) ή Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις του ν. 4354/2015. Η διαφορά αυτή μπορεί σήμερα να εκπίπτει από τα ακαθάριστα έσοδα σε είκοσι ισόποσες ετήσιες δόσεις, αρχής γενομένης από τη χρήση στην οποία πραγματοποιήθηκε η διαγραφή του χρέους ή η μεταβίβαση του δανείου, ανεξάρτητα από τον χρόνο λογιστικής αποαναγνώρισης των οικείων περιουσιακών στοιχείων.

Οι παραπάνω περίοδοι απόσβεσης τριακονταετούς και εικοσαετούς διάρκειας, αντίστοιχα, αποτελούν εξαίρεση στον γενικό κανόνα κατά τον οποίο η ζημία εντός ορισμένου φορολογικού έτους μπορεί να μεταφέρεται για να συμψηφισθεί με τα επιχειρηματικά κέρδη διαδοχικά στα επόμενα πέντε φορολογικά έτη.

- 1.3 Τυχόν λογιστικές διαγραφές δανείων πιστωτικών ιδρυμάτων, οι οποίες αφορούν διαγραφές χρέους ή μεταβιβάσεις κατά την παράγραφο 1.2 περίπτωση ii), που δεν έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι το τέλος του εκάστοτε φορολογικού έτους της λογιστικής διαγραφής, δεν θα επηρεάζουν το φορολογικό αποτέλεσμα του έτους αυτού έως την επέλευση των γεγονότων της παραγράφου 1.2 περίπτωση ii), οπότε και θα μετατρέπονται σε χρεωστικές διαφορές.
- 1.4 Ο νόμος θέτει ως ανώτατο όριο για το συνολικό ποσό της χρεωστικής διαφοράς της ως άνω παραγράφου 1.2 περίπτωση ii) και της προσωρινής διαφοράς της παραγράφου 1.3 το ποσό των συσσωρευμένων προβλέψεων και λοιπών εν γένει ζημιών λόγω πιστωτικού κινδύνου⁷, οι οποίες έχουν λογιστεί έως τις 30 Ιουνίου 2015. Η απόσβεση της παραπάνω χρεωστικής διαφοράς θα καταχωρείται σε χρέωση των αποτελεσμάτων της οικείας χρήσης. Σε περίπτωση που τα πιστωτικά ιδρύματα έχουν σχηματίσει και εκπέσει από τα ακαθάριστα έσοδά τους πρόσθετη ειδική πρόβλεψη για το χρέος που διαγράφεται ή μεταβιβάζεται, η εν λόγω πρόβλεψη θα αντιλογίζεται σε πίστωση των αποτελεσμάτων του φορολογικού έτους στο οποίο πραγματοποιήθηκε η διαγραφή ή η

³ Εν προκειμένω, ως χρεωστική διαφορά λαμβάνεται η διαφορά μεταξύ της ονομαστικής αξίας των τίτλων που εκδόθηκαν σε ανταλλαγή και του κόστους απόκτησης των αρχικών τίτλων. Σε περίπτωση που μετά την απόκτηση των αρχικών τίτλων προέκυψε ζημία από την αποτίμησή τους η οποία δεν έχει συμψηφιστεί με αποθεματικό, λαμβάνεται το αρχικό κόστος απόκτησης.

⁴ Εν προκειμένω, η χρεωστική διαφορά ισούται με το συνολικό ποσό της διαγραφής μείον τους μη εγγεγραμμένους τόκους, οι οποίοι και δεν εγγράφονται ή, αντιστοίχως, με το ποσό της ζημίας στην περίπτωση μεταβίβασης δανείων ή πιστώσεων.

⁵ Πρόκειται για χρέος που διαγράφεται ή ρυθμίζεται i) κατά το άρθρο 61 του ν. 4307/2014 (Α`246), ii) κατά τις διατάξεις του ν. 3869/2010 (ΦΕΚ Α` 130), ή iii) ως αποτέλεσμα οριστικής διαγραφής ή συμφωνίας ρύθμισης χρεών των οφειλετών δανείων.

⁶ Σύμφωνα με τον ν. 4354/2015 (ΦΕΚ Α/176) ή τον ν. 3156/2003 (ΦΕΚ Α/157), αντίστοιχα.

⁷ Κατά τις αναφορές του άρθρου 27Α παράγραφος 2 στοιχείο γ' του ελληνικού Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος.

μεταβίβαση του χρέους και θα αποτελεί για αυτά φορολογητέο κέρδος από επιχειρηματική δραστηριότητα.

- 1.5 Το σχέδιο τροποποιήσεων ορίζει ότι η χρεωστική διαφορά που αφορά ζημίες από αναδιάταξη κρατικού χρέους (βλ. περίπτωση i) της παραγράφου 1.2) θα εκπίπτει κατά προτεραιότητα έναντι της χρεωστικής διαφοράς από διαγραφές ή μεταβιβάσεις δανείων (βλ. περίπτωση ii) της παραγράφου 1.2). Ορίζει επίσης ότι το ποσό της ετήσιας έκπτωσης της χρεωστικής διαφοράς της περίπτωσης ii) της παραγράφου 1.2 θα περιορίζεται στο ποσό των κερδών που θα προσδιορίζονται με βάση τις διατάξεις του πριν από την έκπτωση αυτών των χρεωστικών διαφορών και μετά την έκπτωση της χρεωστικής διαφοράς της περίπτωσης i) της παραγράφου 1.2.
- 1.6 Ακόμη, το σχέδιο τροποποιήσεων ορίζει ότι το υπολειπόμενο ποσό ετήσιας έκπτωσης που δεν συμψηφίστηκε θα μεταφέρεται προς έκπτωση σε επόμενα φορολογικά έτη της εικοσαετούς χρονικής περιόδου της περίπτωσης ii) της παραγράφου 1.2, στα οποία θα απομένει υπόλοιπο κερδών μετά την ετήσια έκπτωση των χρεωστικών διαφορών των περιπτώσεων i) και ii) της παραγράφου 1.2 που αντιστοιχούν στα έτη αυτά. Σύμφωνα με το σχέδιο τροποποιήσεων, στη σειρά έκπτωσης των μεταφερόμενων ποσών θα προηγούνται τα παλαιότερα υπόλοιπα χρεωστικής διαφοράς έναντι των νεότερων.
- 1.7 Τέλος, το σχέδιο τροποποιήσεων ορίζει ότι αν στο τέλος της εικοσαετούς περιόδου απόσβεσης απομένουν υπόλοιπα που δεν έχουν συμψηφιστεί, αυτά θα αποτελούν ζημία που θα υπόκειται στον βασικό κανόνα της πενταετούς μεταφοράς.
- 1.8 Με το σχέδιο τροποποιήσεων προτείνεται η αναδρομική εφαρμογή του από την 1η Ιανουαρίου 2021 όσον αφορά τις χρεωστικές διαφορές της περίπτωσης ii) της ως άνω παραγράφου 1.2 που έχουν προκύψει από την 1η Ιανουαρίου 2016. Ενόψει τούτου, η επιστολή διαβούλευσης αναφέρει ότι το σχέδιο τροποποιήσεων θα πρέπει να ψηφιστεί προτού τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα δημοσιοποιήσουν τις ενδιάμεσες οικονομικές καταστάσεις τους για το πρώτο εξάμηνο του 2021 (η δημοσίευση των ενδιάμεσων καταστάσεων αναμένεται να λάβει χώρα τον Αύγουστο) και τη συμμετοχή τους στο HAPS II.

2. Παρατηρήσεις επί του σχεδίου τροποποιήσεων

- 2.1 Η ΕΚΤ αντιλαμβάνεται ότι το σχέδιο τροποποιήσεων προτείνει την τροποποίηση της ισχύουσας σήμερα εικοσαετούς περιόδου γραμμικής απόσβεσης για τις χρεωστικές διαφορές πιστωτικών ιδρυμάτων, οι οποίες αφορούν ζημίες που προκύπτουν λόγω διαγραφής ή συμφωνίας ρύθμισης χρεών ή/και μεταβίβασης δανείων, σε τρία σημεία: *πρώτον*, προβλέπει πλέον ρητά την απόσβεση των ως άνω χρεωστικών διαφορών μετά την απόσβεση διαφορών που αφορούν ζημίες οι οποίες προκύπτουν λόγω αναδιάταξης κρατικού χρέους και, επομένως, κατά τα ύστερα έτη της περιόδου απόσβεσης· *δεύτερον*, παρέχει τη δυνατότητα, το υπολειπόμενο ποσό ετήσιας έκπτωσης που δεν συμψηφίστηκε να μεταφέρεται προς απόσβεση (έκπτωση) σε επόμενα φορολογικά έτη της εικοσαετούς χρονικής περιόδου, εφόσον απομένει υπόλοιπο φορολογητέων κερδών μετά την ετήσια έκπτωση των χρεωστικών διαφορών των περιπτώσεων i) και ii) της παραγράφου 1.2 που αντιστοιχούν στα έτη αυτά· και *τρίτον*, προβλέπει ότι, αν στο τέλος της εικοσαετούς περιόδου

- απόσβεσης απομένουν υπόλοιπα που δεν έχουν συμψηφιστεί, αυτά θα αποτελούν ζημία που θα υπόκειται στον βασικό κανόνα της πενταετούς μεταφοράς.
- 2.2 Η ΕΚΤ σημειώνει ότι η μείωση των ΜΕΑ από τα ελληνικά συστημικά πιστωτικά ιδρύματα εξακολουθεί σήμερα να αποτελεί τη βασική εποπτική προτεραιότητα. Από την άποψη αυτή η ΕΚΤ κατανοεί ότι ο στόχος του σχεδίου τροποποιήσεων είναι να διευκολύνει τις σημαντικές πρωτοβουλίες απομόχλευσης που αναλαμβάνουν τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα. Αντιλαμβάνεται επίσης ότι το σχέδιο τροποποιήσεων δεν τροποποιεί το άρθρο 27Α του ελληνικού Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος όσον αφορά τη μετατρεψιμότητα των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων σε οριστικές και εκκαθαρισμένες απαιτήσεις (deferred tax credits) έναντι του Ελληνικού Δημοσίου, διάταξη η οποία σχετίζεται με τις απαιτήσεις του άρθρου 39 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁸. Συναφώς, η ΕΚΤ επαναλαμβάνει την προσδοκία της ότι εάν παρατηρηθεί έλλειψη κερδοφορίας υπό οποιοσδήποτε συνθήκες, η αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση αντικαθίσταται από άμεση απαίτηση έναντι της ελληνικής Κυβέρνησης⁹.
- 2.3 Η ΕΚΤ παρατηρεί ότι το υψηλό ποσοστό οριστικών και εκκαθαρισμένων απαιτήσεων στους κεφαλαιακούς δείκτες CET1 των ελληνικών συστημικών πιστωτικών ιδρυμάτων, το οποίο δεν προβλέπεται να μειωθεί περαιτέρω μεσοπρόθεσμα, παραμένει ζήτημα που εγείρει εποπτική ανησυχία, ενώ η ίδια σημειώνει συναφώς ότι το σχέδιο τροποποιήσεων θα καθυστερήσει περαιτέρω την αποαναγνώριση αυτών των απαιτήσεων από τους ισολογισμούς των ιδρυμάτων. Ο προτεινόμενος νέος μηχανισμός απόσβεσης δεν αποκλείει τον κίνδυνο οι οριστικές και εκκαθαρισμένες αυτές απαιτήσεις να μην έχουν απορροφηθεί πλήρως ή μερικώς εντός της προβλεπόμενης εικοσαετίας. Στο ίδιο πνεύμα η ΕΚΤ καλεί γενικότερα την αιτούσα αρχή να αναθεωρήσει βραχυπρόθεσμα ή μεσοπρόθεσμα το ελληνικό πλαίσιο των απαιτήσεων αυτών, προκειμένου να παρασχεθεί μια πιο ολοκληρωμένη και διαρθρωτική λύση. Η αιτούσα αρχή καλείται επίσης να εξετάσει το αποτέλεσμα «κατακρήμνισης» (cliff-off effect) που θα μπορούσε να έχει στις κεφαλαιακές θέσεις των τραπεζών η άπαξ διαγραφή υπολειπόμενων οριστικών και εκκαθαρισμένων απαιτήσεων που δεν έχουν απορροφηθεί.
- 2.4 Η ΕΚΤ επισημαίνει την προτεινόμενη αναδρομική εφαρμογή του σχεδίου τροποποιήσεων στις χρεωστικές διαφορές που έχουν προκύψει από την 1η Ιανουαρίου 2016. Η ίδια είναι της άποψης ότι το σχέδιο τροποποιήσεων θα πρέπει να εφαρμόζεται μόνο στις αποσβέσεις οριστικών και εκκαθαρισμένων απαιτήσεων που αφορούν χρεωστικές διαφορές οι οποίες έχουν προκύψει από την 1η Ιανουαρίου 2021, έτσι ώστε να μην αντιλογίζονται αποσβέσεις προηγούμενων ετών και η επίδραση στους κεφαλαιακούς δείκτες να ενεργεί μόνο για το μέλλον.
- 2.5 Η ΕΚΤ συστήνει στην αιτούσα αρχή να εξετάσει προσεκτικά τις συνέπειες του σχεδίου τροποποιήσεων όσον αφορά τους κινδύνους που απορρέουν από τη συνάφεια μεταξύ του ελληνικού τραπεζικού τομέα και του κράτους, μεταξύ άλλων μέσω του αντίκτυπου των διατάξεων του στις

⁸ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 575/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας για πιστωτικά ιδρύματα και επιχειρήσεις επενδύσεων και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 648/2012 (ΕΕ L 176 της 27.6.2013, σ. 1). Βλ. επίσης την παράγραφο 2.1 της γνώμης CON/2017/7, στην οποία διατυπώνεται η προσδοκία ότι οι τροποποιητικές διατάξεις δεν θα πρέπει να επηρεάζουν τις απαιτήσεις του άρθρου 39 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013. Όλες οι γνώμες της ΕΚΤ δημοσιεύονται στον δικτυακό τόπο EUR-Lex.

⁹ Βλ. την παράγραφο 2.1 της γνώμης CON/2017/7.

επισφαλείς υποχρεώσεις και τη βιωσιμότητα του κρατικού χρέους¹⁰. Εξάλλου, απόκειται στην αιτούσα αρχή να εξετάσει και τις συνέπειες του σχεδίου τροποποιήσεων για τις πρωτοβουλίες των ελληνικών τραπεζών να αντλήσουν κεφάλαια στην αγορά.

- 2.6 Απόκειται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εξετάσει τη συμβατότητα του σχεδίου τροποποιήσεων με τους κανόνες της Ένωσης για τις κρατικές ενισχύσεις.

Η παρούσα γνώμη θα δημοσιευθεί στον δικτυακό τόπο EUR-Lex.

Φρανκφούρτη, 29 Ιουλίου 2021.

[υπογραφή]

Η Πρόεδρος της ΕΚΤ

Christine LAGARDE

¹⁰ Βλ. επίσης την παράγραφο 2.3 της γνώμης CON/2014/66, η οποία αφορά τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις στην Πορτογαλία, αλλά ισχύει και για την Ελλάδα.